

Mollusken uit het Mioceen (Laat Burdigalien-Langhien) van Winterswijk-Miste: aanvullingen op A.W. Janssen, 1984: *Caecum* cf. *banoni* Benoist, 1874 en *Corbula* (*Caryocorbula*) *basteroti* Hörnes, 1859

Jacques Parren*

Foto: Henri Janssen

A.W. Janssen (1984) gaf een overzicht van de te Winterswijk-Miste gevonden mollusken in zijn boek Mollusken uit het Mioceen van Winterswijk-Miste. Hij noemt voor deze vindplaats niet minder dan 501 soorten. Bij de door de WTKG en de NGV georganiseerde grootschalige graafacties die tussen 1968 en 2004 op het land van de familie Berenschot te Winterswijk-Miste hebben plaatsgevonden, zijn enorme hoeveelheden sediment verwerkt. Veel van de gevonden mollusken wachten nog op definitieve determinatie. Bij de reeds uitgezochte mollusken zijn, zoals te verwachten, de nodige, voor Miste, nieuwe soorten gevonden. Verder is er de laatste decennia heel wat veranderd ten aanzien van de nomenclatuur van de door Janssen (1984) genoemde soorten.

Hierbij twee voor Miste nieuwe soorten.

Caecum cf. *banoni* Benoist, 1874

Superfamily Rissoidea Gray, 1847
 Family Caecidae Gray, 1850
 Subfamily Caecinae Gray, 1850
 Genus *Caecum* Fleming, 1813

Materiaal

Uit Winterswijk-Miste is mij tot op heden slechts 1 exemplaar van deze soort bekend (fig. 1). (Coll. J. Parren).

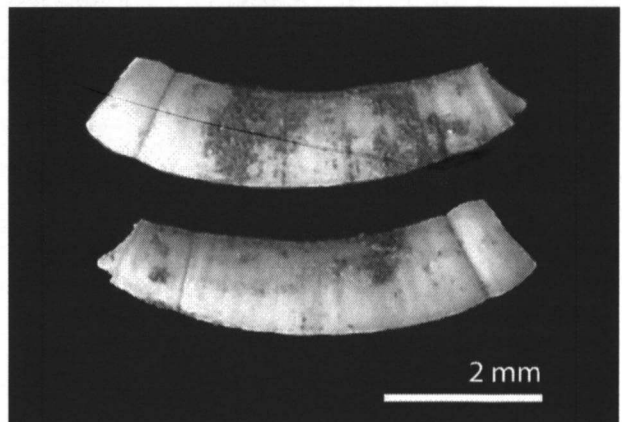
Discussie

Naar mijn weten komt *Caecum* in het Nederlandse Mioceen alleen in de Mol F4 zone vrij algemeen voor. Voor de rest is het een zeldzame verschijning. Gezien de grote hoeveel-

heden fijn gruis die tijdens de excursies van 2003 en 2004 te Winterswijk-Miste zijn verzameld denk ik echter dat er beslist meerdere exemplaren gevonden zullen worden. Spaijk (±1960) noemt uit enkele boringen in het Peelgebied *C. banoni* en *C. glabrum* (Montagu, 1803). Hij geeft hier echter geen verdere informatie over diepte of stratigrafie. Sliggers et al. (1987) noemt *C. banoni* als een van de kenmerkende gastropoden van de Mol F4 zone. Deze zone wordt tot het Langefeldien gerekend (bovenste gedeelte van het Midden Mioceen). Zelf ken ik *C. banoni* ook uit boringen bij Echt en bij Stevensweert. De monsters waarin *C. banoni* aanwezig is, lijken (afgaande op de voorkomende mollusken) allen tot de Mol F4 te behoren. André Jansen (2002) noemt *C. banoni* uit boring Straat bij Roermond. De soort is aangetroffen in een boormonster van een diepte van 456,5-464,5 meter. Aan de hand van andere in het monster aanwezige mollusken kan de conclusie getrokken worden dat dit monster naar alle waarschijnlijkheid ook tot de Mol F4 zone behoort. Verder noemt André Jansen nog de vondst van een zeer juveniele *Caecum* sp. (pers. meded.) uit Heist-op-den-Berg, België (Zanden van Zonderschot). Naar de huidige inzichten, zijn deze afzettingen iets ouder dan de afzettingen uit Winterswijk-Miste.

Dit artikel is tevens een oproep aan iedereen die ooit in Winterswijk-Miste verzameld heeft of materiaal van deze vindplaats in zijn bezit heeft om uit te kijken naar deze soort. Bezit je een exemplaar, maak hier dan melding van, het liefste met een goede foto. Ook meldingen van exemplaren uit het Mioceen van het overige deel van het Noordzebekken of van literatuurgegevens hierover zijn zeer welkom.

Fig. 1. *Caecum* cf. *banoni* Benoist, 1874 uit Miste. (Coll. J. Parren)

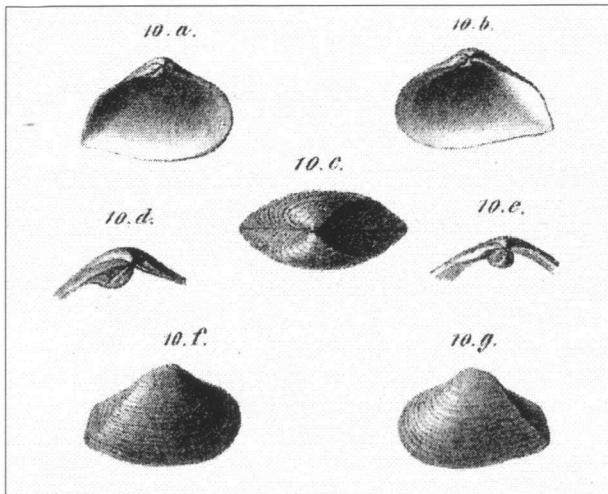
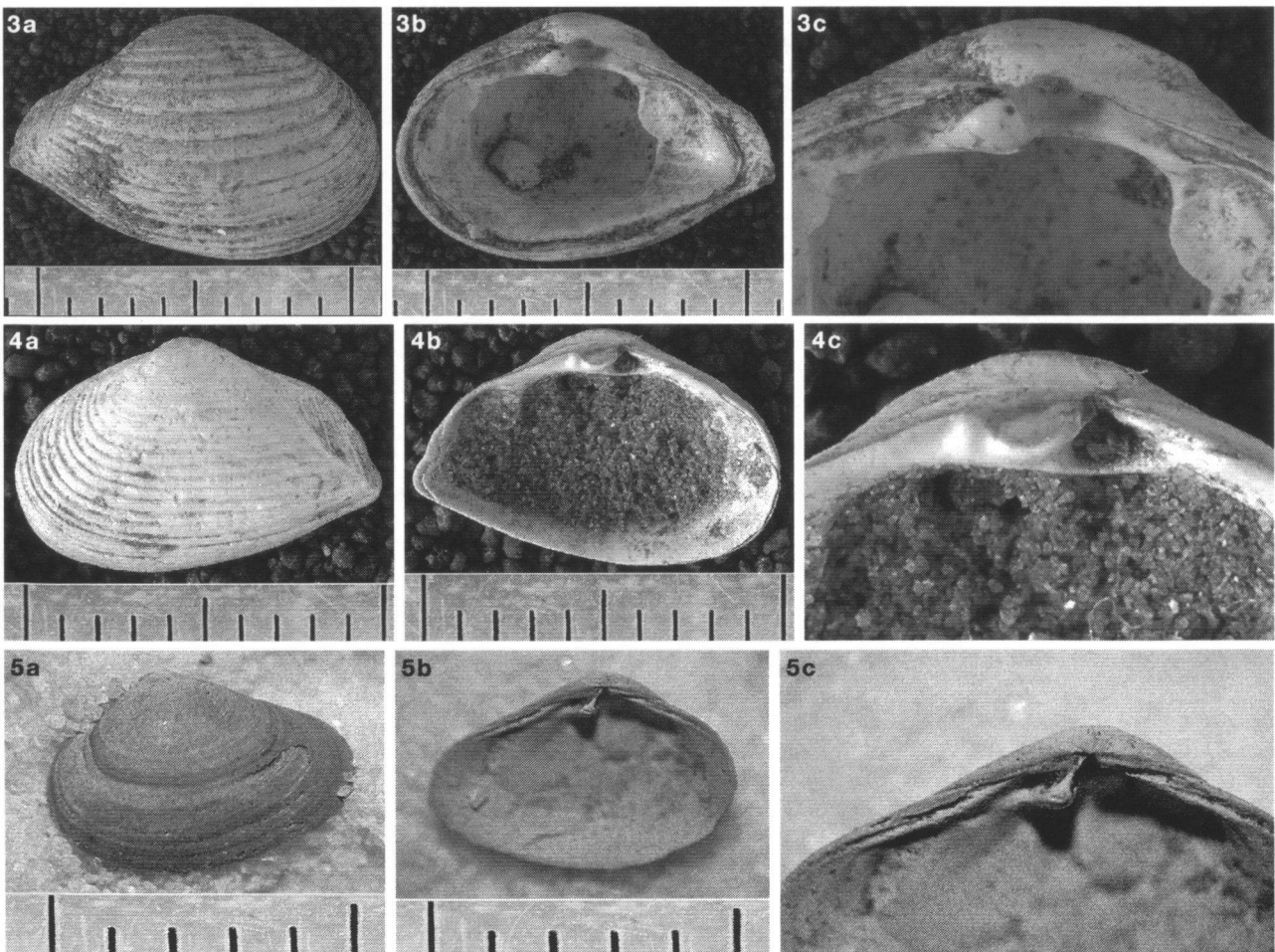

Fig. 2. *Corbula basteroti* Hömes. Fossile Mollusken des Wiener Beckens. Pag. 39, Taf. 3.

Fig. 3. *Corbula (Caryocorbula) basteroti* Hömes (rechterklep). 3a: buitenzijde, 3b: binnenzijde, 3c: slot. Vindplaats: Winterswijk-Miste (Coll. J. Boele). Foto: F. Wesselingh (Naturalis).

Fig. 4. *Corbula (Caryocorbula) basteroti* Hömes (linkerklep). 4a: buitenzijde, 4b: binnenzijde, 4c: slot. Vindplaats: Dingden (Coll. J. Boele). Foto: F. Wesselingh (Naturalis).

Fig. 5. *Corbula* sp. 5a: buitenzijde, 5b: binnenzijde, 5c: slot (linkerklep). Vindplaats: Winterswijk-Miste (Coll. B. Roest). Foto: J. Parren.

Corbula (Caryocorbula) basteroti Hörnes, 1859

Superfamilie	Myoidea Lamarck, 1809
Familie	Corbulidae Lamarck, 1818
Subfamilie	Corbulinae Gray, 1823
Genus	<i>Corbula</i> Bruguière, 1797
Subgenus	<i>Caryocorbula</i> Gardner, 1926

Materiaal

Tot nu toe is van deze soort slechts één exemplaar (rechterklep) uit Winterswijk-Miste bekend (coll. J. Boele), dat met zekerheid tot deze soort behoort (fig. 3a-c). Een tweede exemplaar (linkerklep), uit de collectie van Ben Roest (fig. 5a-c), kan hoogstwaarschijnlijk tot deze soort gerekend worden aangezien deze erg groot en robuust is in vergelijking met normale exemplaren van *Corbula (Varicorbula) gibba gibba* (Olivier, 1792). Echter door de meer afgeronde achterzijde en de niet overtuigende kenmerken van het slot durf ik dit exemplaar niet met zekerheid *Corbula (Caryocorbula) basteroti* te noemen. In ieder geval behoort dit exemplaar niet tot *Corbula (Varicorbula) gibba gibba* (Olivier, 1792).

Discussie

Het mogelijke voorkomen van *C. (Caryocorbula) basteroti* in het materiaal van Miste wordt al, zij het met enige

terughoudendheid, genoemd door Janssen (1984). Hij zegt: "Toch komt te Miste kennelijk een aan *basteroti* verwante vorm voor, (hoewel ik deze zelf niet heb gevonden). Deze wordt namelijk door Nordsieck afgebeeld en beschreven onder de naam *Psammobia* sp. Hierbij moet wel de restrictie gemaakt worden dat de tekening zeer onvoldoende is en dat gegevens over het slot ontbreken." (Janssen, 1984, blz. 101). Het exemplaar van Joop Boele is op de Mistedag te Almelo in 2006 gedetermineerd door Karl Gürs en Adri Burger. Deze determinatie is later bevestigd door Mathias Harzhauer (pers. meded. Joop Boele). Dezelfde verzamelaar bezit ook een goede linkerklep uit de Reinbek Stufe van Dingden, die hier ook ter vergelijking is afgebeeld (fig. 4a-c).

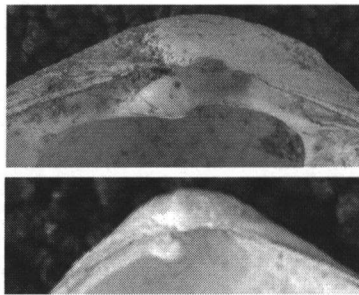

Fig. 6. Vergelijking slot (rechterklep) van *Corbula (Caryocorbula) basteroti* (boven) en *Corbula (Varicorbula) gibba* (onder). Foto: F. Wesselingh (Naturalis).

land". Haarlem (Geol. Sticht.), 21 p. (en enkele suppl.) (niet gepubliceerd).

Vaught, K.C., 1989. A Classification of the living Mollusca. Malacologists, Inc., Melbourne USA. 195 p.

*Jacques Parren, Toermalijnstraat 5, 6015 BP Neeritter, e-mail: jacques.parren@home.nl

Reacties van de lezers gevraagd

Reacties van de lezers aangaande de betreffende soorten, nieuwe of niet genoemde soorten en de gebruikte nomenclatuur zijn van harte welkom. Naast meldingen ten aanzien van soorten van Winterswijk-Miste, zijn ook meldingen van verwante soorten van andere miocene vindplaatsen uit het Noordzeebekken zeer welkom.

Dankwoord

Hierbij een woord van dank aan Joop Boele, Adri Burger, André Jansen en Ben Roest voor het beschikbaar stellen van het materiaal, literatuur en het geven van benodigde informatie. In het bijzonder een woord van dank aan Frank Wesselingh voor het maken van de foto's en het kritisch beoordelen van dit artikel.

Literatuur

- Jansen, A.F.J., 2002. Opmerkelijke vondsten uit een boring. – *Spirula*, 325: 30-31.
- Janssen, A.W., 1984. Mollusken uit het Mioceen van Winterswijk-Miste. KNNV, Amsterdam, 451 p.
- Schultz, O., 2005. *Catalogus Fossilium Austriae*. Ein systematisches Verzeichnis aller auf österr. Gebiet festgestellten Fossilien. Band 1, Teil 3. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien. 522 p.
- Sliggers, B.C. & R.J. van Leeuwen, 1987. Mollusc biozonation of the Miocene in the south-eastern Netherlands and correlation with the foraminiferal biostratigraphy. – *Mededelingen van de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie*, 24: 41-57.
- Spaink, G, zonder jaartal (± 1960). Vorläufige Namenliste der miozänen Mollusken aus den Niederlanden, anwesend in den Sammlungen der "Geologische Stichting, Afd. Geologische Dienst, Spaarne 17, Haarlem, Hol-